

ROMÂNIA NOUĂ

Abonamente: 1 Lună Lei 8
6 Luni „ 45
1 An „ 80

ORGAN DE PROPAGANDA NAȚIONALĂ

— Plata anunțurilor după învoială —
— Redacția și Administrația —
— Strada Gogol No. 39 — Chişinău —

Director: Dr. ONISIFOR GȘIBU

iese în fiecare zi de lucru
Sub conducerea unui comitet alcătuit din Români din toate țările

Prim-Redactor: Dr. ION MATEIU

ESTE PACEA CU PUTINȚA ?

O telegramă din Viena ne vestește marea surpriza a zilei de astăzi. Austro-Ungaria a propus Puterilor Înțelegerii, în numele ei și al aliaților săi, începerea imediată a tratatelor de pace.

Evenimentul acesta este marea senzație a zilei și în clipa aceea căci se repetă desigur la cele mai departate colțuri ale pământului. Pretutindeni unde se urzesc războaie și unde se ciștește astăzi o gazeta, la noi ca și la antipodi, propunerea guvernului austro-ungar va trezi răsunetul cel mai adanc și va fi ascultată cu respirația oprită. Milioane de luptători în tranșee și multe sute de milioane de locuitori ai țării astăzi în război se vor opri o clipă în viața lor de fiecare zi ca să primească cu mâna tremurândă de emoție această solie de pace, să o judece, să o discute și să o cântărească. E un moment mare, aproape sarbatoresc, o clipă istorică în care un guvern beligerant face pa față, direct și oficial, propunerea de a se trata pacea.

Nu este o simplă întâmplare că propunerea vine de la guvernul austro-ungar. Germania mândră și de atâtea ori biruitoare a mai făcut, după o nouă victorie în luna aprilului 1916, propunerea de a se încheia tratatul de pace.

„Batjocura, ironia și disprețul au fost răspunsul adversarilor — constata însuși Imperiul german în ultima sa cuvântare.

Refuzată și jignită pentru o propunere venită după victorie, putea oare Germania să spere o primire mai bună după ultimele retrageri din Frauca? De-acuma a fost nevoie ca inițiativa să vină de la neutralii din Puterile Centrale.

Se poate ca atâtea sânge și atâtea sacrificii să fi fost zădărnice și neroditoare? Se poate ca tot ce a sperat și a visat o omenire întreaga, un și-lutreg de popoare tinere și dornice de viață, de lumină binefacătoare și curată a libertății, să cadă în pulbere și ruină? Altarul de vișuri la care ne închinăm cu toții în ceasurile de scârba și adanca umilință să se prăbușească oare? Ioana luminosă și cerească pe care o zărim mereu înaintea noastră prin praful și fumul bătăliilor cumplite, prin negura de primăjdie se o ascunde, să fie ea într-adevar o minciună?

Nu, asta nu se poate. Sânt elipe mari și cutremurătoare în viața neamurilor când un instinct irezistibil le șoptește și le îndărăbătează. În această ora sinistru, a speranțelor pentru unii și a disperării, pentru alții, noi simțim lămurit suflul marelui principiu al dreptății imamente și veșnice care cărmuiește istoria.

El nu poate să călăuzească pașii omenirii decât tot înainte, spre mai mult bine, spre mai multă libertate și lumină.

Istoria are dreptatea ei tainică și nestrămutată. Ea cere, poruncește biruința celor tineri și sănătoși, a organismelor puternice și pline de seva neclintită a vârstei care vine.

Nici-o încercare de galvanizare nu le va putea reda ce nu au: vitalitatea tinereții. Când procesul de fatala descompunere va fi ajuns la capăt, nici brațul cel mai rațional nu le va putea susține ca să nu cadă.

Pe arena lui zace deja cadavrul unui mort prin descompunere: Rusia imperialistă.

Căderea ei ne-a făcut o parte din dreptatea noastră. Ea ne-a redat Basarabia, noua celor ce avem tinerețea și dreptul viitorului. Dar sarcina războiului nu este sfârșită.

Chişinăul va rămănea și mai departe rusesc?

După pregătirile pe care le face Birourul oraşului pentru viitorul an școlar, putem bănui că pe trei săptămâni învățământul primar va rămănea și mai departe rusesc. Ori cât respect am avea față de tradițiile culturale ale Chişinăului, credem însă că nu putem merge atât de departe, încât să îngăduim ca populația rusească a lui să urmeze a se cultiva și mai departe într-o limbă străină pentru ea și pentru stat. Înțelegem ca să dăm diferitelor naționalități dreptul de a se cultiva în limba lor națională, dar nimic nu pledează pentru continuarea unei influențe rusești într-o țară în care populația rusească lipsește și în care rusificarea capitalei a fost o operă artificială, care acum trebuie să se năruiească.

Și atunci, întrebăm On. Consiliul comunal: Ce rost mai au școlile rusești în Chişinău? Credem că On. Consiliul general are aici de spus un cuvânt pe cât de greu, pe atât de îndreptățit.

Nota Austro-Ungariei pentru începerea tratatelor de pace

Napue (i. f. f.) 2 Septembrie. — Guvernul austro-ungar a hotărât de a arăta tuturor beligeranților prietenii și dușmanii, o cale socotită de el ca posibilă de urmat și de a le propune ca în liber schimb de idei să cerceteze împreună dacă există acele condiții, care ar face să se pară cu puțință începerea tratatelor de pace.

În acest scop guvernul imperial-regal a invitat guvernele tuturor statelor beligerante la discuție intimă și fără obligație într-un loc din străinătatea neutră și le-a trimis o notă redactată în acest sens. Printr-o notă s'a adus acest demers la cunoștința Sfântului Scaun, apelându-se la interesul Papei arătat pentru pace, apoi s'au încredințat și guvernele statelor neutre. Intima înțelegere de totdeauna dintre cei patru aliați, oferă garanția că aliații Austro-Ungariei, cărora deasemenea li s'a trimis propunerea împărțase concepția dezvoltată în notă.

OFENSIVA PĂCII

Pregătirea unei campanii pacifiste. — Declarația cancelarului german. — Congresul din Derby. — Declarația vice-cancelarului. — Înclinarea Angliei spre pace. — Armistițiul la iarnă. — Declarații franceze. — Propuneri germane.

Propunerea de pace a Austriei a pus într-o fulgerătoare lumină toate acțiunile care s'au petrecut în timpul din urmă.

Problema care preocupă de două săptămâni aproape exclusiv presa Puterilor Centrale este chestiunea păcii. N'a fost în cursul acestui timp nici-un eveniment care să nu fi fost adus în legătură cu această problemă. Vizita împăratului Karl și a ministrului de externe austriac la marele cartier german, călătoria lordului Ferdinand și a Marelui Vizir la Viena și Berlin, au fost tot atâtea prilejuri pentru presă de a aduce din nou în discuție scopurile de războiu ale Puterilor Centrale, iar pentru factorii răspunzători ai acestor Puteri, să facă declarații în acest sens și să constrângă pe adversar de a se pronunța.

Lucrul caracteristic că rolul de căpetenie în această campanie de pace l-a avut Austria.

Pentru că mișcarea aceasta să nu fie considerată ca un semn de slăbiciune, s'au semnalat și din tabăra adversă asemenea mișcări și curente. Dăm aici faptele mai caracteristice ale acestei campanii pentru cititorii noștri să-și facă o idee clară despre ea.

Declarația Cancelarului. „Vorwärts“ anunță, că Cancelarul german a spus șefilor organizației social-democrate cari au fost în audiență la dânsul ca să-i raporteze de mai multe plângeri ale muncitorilor: Cu tot guvernismul nostru cred că suntem mai aproape de pace decât cum se crede.

Congresul din Derby ar fi respins propunerea ce s'a făcut pentru înființarea unui partid politic cu scopul de a agita în favoarea continuării războiului.

Declarația Vice-Cancelarului. Vice-Cancelarul von Payer a declarat într-un discurs, că pacea nu se va putea face fără restabilirea stării teritoriale de înainte de războiu. Această restabilire se va putea realiza pretutindeni, numai la răsarit, nu. Acolo trebuie să rămănea pacea pe care am încheiat-o noi. Le convine sau nu dușmanilor noștri din apus. Condiția sine qua non,

pentru noi și aliații noștri, trebuie să fie ca să ni se restituie tot ce am stăpânit ca țărări în August 1914.

„Le Populaire du Centre“ din Zürich constată marea trebuință de pace a poporului francez și cere o acțiune a tuturor popoarelor în sensul unei cinstite păci de înțelegere.

„Common Sense“ publică după vești din Viena știri care de pările lordului Grey despre războiu ar concorda cu părțile lordului Lansdowne care ar fi început în Anglia o înfinsă propagandă pacifistă.

Armistițiul la iarnă. Ziarul „Tid“ află din izvor bine informat că la începutul iernii toți beligeranții vor înceta luptele și vor începe consfătuiri asupra unui armistițiu general. Armistițiul ar putea da apoi prilej la desbateri pentru încheierea păcii generale.

Facă cu aceste informații germane, iată ce anunță o telegramă franceză: „Austrieții întreprind o nouă ofensivă pentru pace. D-nii Czernin, Károlyi, Burian pronunță unul după altul discursuri suferind și cu puțință începerea tratatelor de pace. Presa franceza respinge ideea unei păci albe, scutind Puterile Centrale de pedeapsă și observează că astfel de propuneri se fac după fiecare retragere germană“.

Sămbăta s'a pus în discuție legea amnestiei. D. Al. Marghiloman a declarat în cursul discuției că nu se poate primi nici un amendament la această lege fiindcă ea este transcrierea fidelă a unor articole din tratatul de pace a protestat împotriva aceluia care prin fapte nesocotite îngreunează situația fără și a încheiat cu cuvintele: „Votăți ori nu votați legea, faceți ce vreți, însă vă rog să faceți. Spre binele țării faceți“. În urma acestor cuvinte oratorii în serie și-au reunit de-a mai lua cuvântul și legea s'a pus la vot. Au fost 53 voturi pentru și 25 contra.

Se a înce în cunoștința părinților și elevilor basarabeni că la Liceul Interant din Iași, un sfert din burse sunt rezervate pentru elevii din Basarabia. Deasemenea se primesc și elevii solvenți (cari platesc). Petițiile să se adreseze Direcțiunii Liceului Interant, Iași, Str. Toma Cozma.

CRONICA EXTERNĂ GELOZIA MAGHIARO-POLONA

Nașterea prelungă și dureroasă a noului Stat polon nu s'a sfârșit încă și se investe deja un nou vrășmas al Regatului leșesc „dezorbit“ de centrul.

Acest vrășmas e — Ungaria. Ce e drept ungrilor au manifestat totdeauna în ultimele decenii zgomotoase simpatii pentru aspirațiile polone.

„Prietenia“ polono-maghiară se accentua totdeauna și era cultivată de unguri prin presă, prin telegrama, prin congrese studențești la Cracovia și Lemberg. „Amicii“ își trimeteau reciproc delegații împodobite în pitorilele lor costumuri istorice-naționale cu fecturi și cu sabii zăugătoare, rostind cuvântări de un lirism tăcut și covârșitor.

Pentru unguri aceste manifestări erau prilejuri bine venite de a se lansa și de a face paradă de generozitate libertară care suna bine și nu costa nimic.

Dar timpulă multă. A venit momentul înfăptuirii Statului polon și odată cu el au început a se ciocni interesele opuse dintre unguri și poloni.

Transformarea monarhiei dualiste într-un Stat trialist, austro-maghiaro-polon ar fi pentru unguri o primejdie învedereată. Mai întâi ca ar însemna primul pas spre federalizarea monarhiei — speștrul care nu lasă să doarmă pe soviniștii unguri. Principiul dualismului odată sacrificat, cine mai garantează că monarhia nu va lungea dela trialism la quadrialism și tot mai departe pe panta în jos, până în capăt, la bezna a propăștii federaliste care s'au stărnit în sursele imperialiste ale maghiarizatorilor.

Dar afara de această creșterea noului Stat polon și intrarea lui în comunitatea țării coroanei habsburgice trezește și alta teamă în mințile patriotice ungurești. Ea este o primejdie evidentă pentru situația politică predominantă pe care ungrilor au știut să si-o creze în siml monarhiei austro-ungare. Paralel cu decăderea politică și cu senilitatea tot mai evidentă a elementului german din Austria a mers creșterea influenței ungurești asupra trolilor comune ale Austro-Ungariei. Prin o politica dibace și metodică, guvernele ungurești au știut să cucerească treptat o parte de înaintare tot mai mare în politica monarhiei. Așa s'a elaborat printr-o evoluție organică și conformă cu schimbarea raporturilor reale de forțe și

tuția de astăzi când un conte Tisza prin exponatul său Burian define de fapt toate firele politice interne și externe.

Dovada cea mai izbitoră e legea votului universal în Ungaria pe care împăratul a făgăduit-o solemn și sincer, dar pe care contele Tisza a împiedecat-o. Situația politică din monarhie se poate caracteriza astăzi în două vorbe asfel: Împăratul propune și contele Tisza dispune.

Aceasta hegemonie maghiară care asigură celor 8 milioane de unguri conducerea efectivă a unui Stat de 53 de milioane de suflete, este primejdia de formarea unui Stat polon în siml Austro-Ungariei.

Calitățile de dibăcie politică, de finețe și inteligență a unui popor concștient ca polonii constituie o concștientă și amenințare pentru situația dominantă a maghiarilor ungurești asupra conglomeratului austro-ungar. O voce ungurească destul de autorizată mărturiseste pe față această temere. Președintele legii economice germano-maghiare baronul Beck exprima aceste temeri într-un ziar german.

Întrearea Poloniei în cadrul monarhiei, spune baronul Becker răsturna echilibrul politic dintre Austria și Ungaria, statornicit prin compromisul dela 1867. Unitatea personală dintre Ungaria și Austria mieșorată (prin alipirea Galiției la Polonia) și Polonia ar echivala cu slăbirea influenței pe care Ungaria o exercită asupra politicii generale a Statului, iar înăutirea polonă crescândă ar aduce prea puțernică. De alta parte întărire elementului slav într-o monarhie trialistă ar înfățișa o primejdie statornică pentru politica externă în care Polonia nu va juca rolul cel din urmă. Aceasta însă nu poate fi indiferent, în cele din urmă, nici Germaniei, închee baronul ungar.

Ultimele cuvinte ne arată că ungrilor uitând „tradiționala simpatie“ pentru poloni, caută deja alibi împotriva lor. Si-i vor găsi probabil în stăpânii Posnanciei, Sileziei polone și ai Danzigului, revendicată de idealul unității naționale polone.

Cât pentru noi, gelozia maghiară împotriva Statului polon născând, ne indica nu nou și firesc aliat politic pentru viitor: Polonia nobila și multilată ea și neamul nostru.

Gh. Poenaru

Știri din presa ungurească

Cehii și Austro-Ungaria

Iar s'a descoperit ceva bun despre Cehii. Șeful departamentului de dispenze de pe lângă ministerul de războiu a declarat că în Boemia sunt dispenșați de serviciul militar mai mulți oameni decât în toate celelalte provincii austriece la un loc. Cehii sunt poporul cel mai cruțat din Monarhie și probabil pentru aceea sunt răsplății așa, pentru că lupă cu arma împotriva noastră pe toate fronturile. Antantei, iar acumă fac cea mai sângeroasă propagandă pentru îmbucătățirea Austriei și a Ungariei.

Boemia nu ia parte la războiu nici cu sânge, nici cu bani. Soldații nu dă, iar cei pe care-i dă, devin trădători, sau sunt trimiși din lipsă de încredere în (fințurile ungurești la cură de îngreșare, iar ceilalți sunt dispenșați. Într-un contingent lor de oameni rămănea. Cehii n'au subscris nici la împrumuturile de războiu, încât crește mereu și averea lor.

După războiu ei vor fi cei mai bogăți în oameni și avere din toată Monarhia.

În țara lor munca constructivă n'a încetat de loc în acești patru ani de războiu, au din belșug și muncitori și materii prime, viața lor economică n'a suferit nimic pe urma războiului puștiitor. În fabricile lor lucrează Boemi, pământurile lor le muncesc bărbății. Funcționarii, medicii, inginerii, profesorii lor toți sunt acasă.

Iar noi, învalzii și martirii lumii sângeram încât după războiu vom fi neputincioși pentru orice muncă constructivă.

(Din articolul prim al No. 207 din 5 Sep, al gazetei „Az Est“)

Crearea unei episcopii ortodoxe ungurești.

Guvernul se ocupă viu cu gândul înființării unei episcopii greco-orientale (ortodoxe) ungurești. Scopul înființării unei astfel de episcopii ar fi ca sta-

tu să-i scoată pe cei vro-o 50 de mii de Unguri ortodoksi de sub influența bisericii ortodoxe organizate pe temei național și să-i asigure să-și păstreze limba ungurească și cu ritual ortodox. Mai mult de 100 de mii de familii ungurești s'au romanizat, mai ales în Ardeal, pe urma organizației naționale a clerului. Organizarea noiei episcopii se va face după modelul celei greco-catolice dela Haidudorog. Proiectul a fost înaintat din inițiativa parlamentară, iar ministrul cultelor, contele Zichy s'a arătat dispus să-l primească. „Az Est“ crede că proiectul nu va întâmpina nici o greutate fiindcă la asta nu trebuie consimțământul Papei, iar bani sunt — din fondurile diferitelor biserici. (Az Est, 30 Aug.)

Noua împrîțire a comitatelor

Un luig consiliul de miniștri a avut loc în 29 Aug. la ministerul de interne sub prezidenția prim-ministrului Wekerle, în care s'au discutat rapoartele cu privire la noua împărțire a județelor. La ședință a luat parte și Stefan Gal secretar de stat și diferiți politicieni cari au fost incredințați cu studiul acestei probleme. După cum se știe punctul de vedere național e îndreptător în aceste proiecte și după câte știm până acum s'ar fi ajuns la rezultatul că în loc de 31 județe în care noționalitățile auveau neșoritate vor fi numai 24. Gu. deosebită luare aminte se ocupă de împărțirea județelor din Transilvania. E vorba aici ca prin formarea de județe mari să slăbim cât se poate de mult acțiunea naționalităților. Într'un proiect se vorbește chiar numai de 5 județe. („Az Est“ 30 August“).

Pentru căminul studenților basarabeni, transilvăneni, bucovineni și macedoneni.

Rest din fondul pentru ajutorarea refugiaților ardeleni. 1750 Lei

Situația Războiului

Francezii continuând atacurile la nord-est și est de Sancy pe un front de 4 km. au înaintat 1 km. capturând 600 prizonieri și 2 tunuri de 105 calibre.

Italianii la nord de Groppa au făcut incursiuni în liniile inamice luând prizonieri și mitraliere. Austriecii spun, că în valea Breutei posturile lor au fost împinse înapoi.

Germanii înregistrează lupte pe Lys și la sud de Havrincourt cu ocuparea părții sudice a localității Vally. Într-o Cotes Lorain și Mosel atacuri puternice înaintea noilor linii germane.

Italianii, zice comunicatul, se găsea seara, în linia Frescos-Maumont-Reinbercourt și pădurea Rappes. Pe frontul lotaringian atacurile respinse.

O scurtă schiță istorică a bisericii noastre ortodoxe din Basarabia

Dela 1812 până în prezent din punct de vedere național

Cel dintâi Arhiepiscop al Basarabiei, Mitropolitul Gavril Banulescu-Bodoni, bucovinean de origine, a înființat în 1814 la reședința sa din Chişinău o tipografie, și până aproape la 1860 limba bisericească, adică cea românească se preda ca obiect de studiu atât la seminarul de aici, cât și pe la unele școli mănăstirești.

Prin cărțile bisericești tipărite în tipografia numită, prin învățarea limbii în seminar și prin faptul că dascălii deprindeau unul de altul cântările bisericești în românește, limba noastră s'a păstrat prin biserici fără nici o oprită până aproape pe la 1872.

Întâiul episcop rus, care făcuse a început a prigoni tot ce era românesc în biserici, a fost Pavel Lebedev. El a raportat Sfântului Sinod că Moldovenii s'au destul de bine limba rusească, deci nu mai e nevoie de cărți românești, și a oprit cu totul tipărirea acestor cărți. Tipografia a fost închisă și apoi vândută la 1882. Același episcop i-a obligat pe preoți și pe dascăli să liturghisească și să cânte rusește, și prin biserici să cânte tot rusește coruri înghetate de elevii școlilor rusești ce începuseră a se fiu prin comune. În urma acestor măsuri mulți preoți și dascăli moldoveni bătrâni au fost siliți să-și părăsească slujbele. Poporul a început a se îndepărta de biserica sa, a-și strica obiceiurile creștinești și a merge pe căi rătăcite.

Mai calm a procedat arhiepiscopul Sergheie, urmașul lui Lebedev. Episcopii Isachie și Neofit n'au lucrat nimic pentru neamul nostru.

La adunarea eparhială a deputaților preoțești din 1894 s'a pus de către preoții moldoveni și s'a discutat înțelegerea, prin ce fel de mijloace s'ar putea înviora viața creștinească în popor. Rezultatul discuției a fost că s'a cerut și s'a și primit înființarea Sfântului Sinod, ca să se tipărească în limba română cărți din Sf. Scriptură și felurite scrieri religioase — morale cari să se răspândească prin toate comunele din țară.

Astfel a început a se tipări cu buchi în tipografia pe lângă felurite cărți bisericești și așa numitele filioșoare de câte 4-6 pagini, de divers cuprins religios-moral și cu text paralel-româno-rusesc. În fiecare săptămână apărea câte o filioșoară în 6000 de exemplare și se trimitea în toate părțile țării. Activitatea aceasta

a început la finea anului 1900 și a durat cam până la 1916. Deosebit de filioșoarele amintite se tipăreau și alte teme religioase-misionare, menite pentru lucrurile contagiate de secte. În chipul acesta s'au imprăștiat în popor în răstimp cam de 16 ani, peste cinci milioane de foi volante, răspândind lumina sfintei legi a lui Christos în tinerul sufletesc al neamului nostru.

Neuitat va rămâne în istoria bisericii basarabane Arhiepiscopul Vladimir care a păstoriit aici dela 1904-1908. După ce la 17 Aprilie 1906 s'a promulgat prin decret împărătesc libertatea credinței și la 17 Octombrie libertatea cuvântului, a adunărilor și societăților, la adunarea eparhială a deputaților preoțești din 15 Noiembrie al aceluiași an s'a ivit o deosebită mișcare național-românească.

Vladimir a propus adunării să discute asupra măsurilor celor mai potrivite pentru binele bisericii și s'a hotărât: 1) Să se înființeze o tipografie moldovenească — religioasă, pentru cumpărarea cărora s'a ales un comitet și s'a preluat suma necesară din lanții eparhiale. 2) Să se introducă limba românească ca obiect obligat în seminar, în școala eparhială de fete și în școala dascălilor. 3) Românește să se liturghisească și să se cânte prin biserici.

Ca profesor pentru limba română la seminar și la școala de fete a fost chemat Gr. Constantinescu din Iași. În aceeași adunare s'au înscris 22 de preoți la Societatea moldovenească care avea să lucreze pentru răspândirea culturii în popor.

La adunarea eparhială a deputaților preoțești din 1907 s'a înființat foaia bisericească „Lămuritorul” și s'a hotărât să se înființeze la parohiile românești, la cele amestecate și la toate mănăstirile.

Dacă Societatea moldovenească, după vreo 4 ani de zădărnice spornice, a trebuit să stagneze în tulburările politice ulterioare, totuși își are și ea partea sa de contribuție la revoluția ce a urmat, la înființarea Statului Țării și la Unirea dia 27 Martie 1918.

Din cele spuse rezultă că preoțimea română basarabeană are merite netăgăduite relativ la păstrarea sentimentului național în popor în decursul celor 106 ani de robie.

Preotul, Const. Morariu

O revistă literară la Chişinău

Apariția unei reviste literare și culturale românești în Basarabia a fost o necesitate. În noua organizație a vieții naționale nu putea să lipsească și această expresie a vieții sufletești, organ al acțiunii culturale pentru reînnoirea sufletescă a Basarabiei.

Prin primul ei număr revista „Răsăritul” îngăduiește să îndeplinească această lacună. Ea este — una din condițiile situației — unica revistă literară care apare astăzi în tot teritoriul României neocupate de Puterile Centrale. Ideea călăuzitoare a revistei este „credința în viitorul neamului nostru, care începe să se adune sub un singur steag, care nu mai vrea să știe niciari de porunca și stăpânirea străinului de altă lege și alt graiu. Sintem acum o nouă milioane de Români la un loc. Măine-poimaine vom fi mai mulți”.

Această idee și simțire națională caracterizează întreg numărul I al revistei. O atmosferă de conștiință limpede și de curăț și sănătos ideal străbate toate coloanele ei.

O poezie înedită de Al. Mateevici, regretatul poet basarabean, deschide seria contribuțiilor literare.

Curățenia vibratoare și caldă a simțirii naționale face să o așezăm alături de cele mai bune producțiuni ale poetului.

Nuvela „Pe urmele jertfei” de Ion Agribiceanu zugrăvește cu adâncă măiestrie jalea mamei după fiii morți în războiu, temperată de o atmosferă credinței religioase. „Stăgăul” lui Teodor Miron e o povestire din viața națională a Basarabiei, foarte potrivită pentru publicul provinciei noastre. „Icorul al d-lui Soric” e o schiță plină de putere simbolică.

Articolul „Mesterului Manele” cuprinde leuții de energie și inițiativă scoase din pildele războiului nostru. În stil succint și condensat. Munteanu Râmnic ne dă un vast program de acțiune al Societății istorice și literare din Chişinău, una din organizațiile culturale cele mai viabile și importante ale provinciei realipite. Frumoasa poezie „Patria” a lui Nick. Craicic, versurile d-lor N. Românaș, Liviu Marian, St. Balcești, V. Berghceanu, numeroase versuri populare din război, o „Pagină pentru copii” și o Cronică completează cuprinsul variat al revistei, care și prin înfățișarea ei simpatice credem că va răzui să curețenească mulți cititori în Basarabia și va fi un factor folositor nu numai în noua viață națională dintre Prut și Nistru, ci în viața întregului nostru popor.

La apărute sub conducerea d-lor I. Agribiceanu și I. G. Soric și poate sosi și un organ al „Centrului Caselor Naționale” în forma deplină izbandă.

Un sobor al diferitelor confesiuni

La Petrograd s'a ținut pe la sfârșitul lui Iulie, fără nici un sgomot, un sobor, la care, sub prezidenția episcopului Ghenație, au luat parte reprezentanți ai diferitelor confesiuni anume: ortodocși, (pravoslavnicii), anglicani, catolici, luterani, reformați ovari, mahomedani și budhiști. Reprezentanții confesiunilor acestora s'au întrunit, ca să se înțeleagă, ce poziție trebuie să iee față de disprețul și de goana împotriva confesiunilor a guvernului de astăzi din Rusia. S'a pus întrebarea, că, oare bine este să se scoată din școala ori ce amintire despre credință. Soborul a decis, că cultura omenescă, ca să nu cadă pe o treaptă dobitocească, nu poate să fie lipsită de credința în Dumnezeu. Ca să trăiască cineva fără credință în Dumnezeu, este peste putință. Cum slujește cineva lui Dumnezeu, în care omul trebuie să creadă, cum îi zice în limba lui, este treaba fiecărei confesiuni. După Sobor, Biserica greco-ortodocșă a dat o pastorală către credincioșii săi, în care îi îndeamnă să-și apere Bisericele. În Rusia se întâmplă lucruri de necrezut, zice pastorală, oameni, cari stau la căma guvernului și își dau nume de Comisari ai poporului, pe când de fapt ei sunt străini de credința acestuia, au decretat „libertatea conștiinței”. În urma decretului acestuia ni se pot lua bisericele cu toate averile lor, ni se pot iași toate icoanele sfinte și odăjdiiile sfinte ale preoților: Vasele sfinte din biserici au să se topenească, și clopotele să se îndepărteze din turnuri. La porunca guvernului ar să înceze orice viață bisericească, un se vor mai face botezuri și oameni nu se vor mai înmormânta după vîsul lor, după cum s'a și întâmplat până acum în Petrograd și Moscova.

Ar fi bine de acum înainte ca membrii Upravii să împartă suma pe care o poate da lunar învățătorilor și de-a fi mult sau puțin așezată să nu fie obligat, să nu piardă zilele și să cheltuiască în zadar parțile cari și așa nu le ajung.

O PLÂNGERE

Învățătorii din județul Chişinăului așteaptă la Upravă săruri întregi de zile ca să primească leaful, și n'au de unde, pentru că un grup de colegi în ziua de 25 August au cerut și au primit leaful deplin și toate adausurile până la 1 Septembrie ce s'au făcut dela o mie până la două mii de ruble de persoană, dar mulțimea nu poate primi macar câte-o sută de ruble de persoană pentru nevoile sale.

Medicii pătesc la fel ca și învățătorii: nu au primirea, și au sărăcie și teapă cu zilele până să li se dea ce li se cuvine.

Medicii pătesc la fel ca și învățătorii: nu au primirea, și au sărăcie și teapă cu zilele până să li se dea ce li se cuvine.

INFORMAȚIUNI

LOCALE

○ **Invățătorii ardeleni și bucovineni cari doreau posturi în Basarabia, trebuie să se adreseze cu cererile lor nu Directoratului de învățământ, ci Zemstvei județului în care ardori să primească post, sau revizoriului școlar al județului.**

○ **Statul Țării.** — Din izvor sigur ni se anunță că în curând va fi convocat Statul Țării spre a rezolva problema cea mare a reformei agrare.

○ **Improprietățile în Basarabia.** — Îndată după deshiderea Statului Țării se va vota legea improprietății, care stabilește principiul exproprierii cu răspăgubiri. Boierilor li se lasă cel mult 30 ha. pământ agricol.

○ **Nușterile din învățământul secundar.** — Azi și mâine se vor face nușterile de profesori la școlile secundare din Basarabia, pe baza tablourilor întocmite de d. Ștefan Ciobanu directorul învățământului.

○ **Comisia constituțională.** — Deoarece comisia aceasta lucrează într-o direcțiune cu totul potrivnică vâdelor Statului Țării atât președintele ei d. Teofil Ioncu cât și alții membri și-au dat demisia, pregătind un protest care va fi supus deliberării Statului Țării. Vom publica și noi 2 articole asupra acestei comisii.

○ **Pozțiile lui Mihail Eminescu.** — se oflă de vânzare la librăria „România Nouă”, cu prețul de 9 lei.

○ **Rog cine știe de consăteanul meu Vasile Napu,** fost prizonier în Rusia și venit voluntar în armata română, să-mă anunțe la adresa mea: Petru Siochi, Restaurantul „Mărășești” Str. Muncitorești 319. Chişinău

DIN ȚARA

○ **Morțea lui mitropolitul primat Ghenație Petrescu.** — Vineri seara a murit la București fostul mitropolit-primat Ghenație Petrescu, care dela distituirea sa împlinea funcțiunea de stareț al mănăstirii Căldărușani.

○ **A murit în vârstă de 82 de ani de așezare de plămâni.**

○ **Accident mortal.** — Telegrama din București anunță, că d. D. Nenitescu fost ministru și d. Virgil Arion și-ar fi pierdut viața într'un accident de automobil.

○ **Revolta vinului.** — În toată România, inclusiv Basarabia, recolta vinului se înfățișează foarte bogată. În teritoriul ocupat viticultorii sânt obligați să vândă 75 la sută autorităților germane.

LOCALITĂȚI

○ **Guvernul la București.** — Ieri noapte membrii guvernului au plecat la București în frunte cu d. Marghiloman. Aceasta plecare semnificativă se pune în legătură cu acțiunea de pace a Puterilor Centrale.

○ **Corpul nostru diplomatic.** — Se vestește din Iași, că ministri plenipotențiar și întreg corpul diplomatic vor fi numiți în ajunul ratificării tratatului de București. Numirea d. Conțescu la Kiev se desminte.

○ **Conform deciziei Consiliului de Miniștri cu începere din noaptea de 2-3 Sept. toate autoritățile din țară au rețelut ora veche a Europei Răsăritene dând în acest scop toate ceasornicele cu o oră înapoi.**

○ **Duminică a început transportul personalului poștei centrale de la Iași la București.** Arhiva direcțiunii și bagajele funcționarilor au fost încărcate într'un tren special compus din 15 vagoane.

Din străinătate

○ **Un ordin al comandantului german Boehm.** — Dușmanii lui urmează atacurile împotriva grupului nostru de armate. E de prevăzut că va face la fel pe tot frontul Corpurilor a datoria de a rezista cu propriile lor puteri. În planul comandamentului general această grea sarcină are acțiune însemnată ca și o mare ofensivă. Schimbul și refacerea unei divizii sunt de dorit dar foarte adesea nu se pot îndeplini. În nici un caz aceasta nu scutește de a face tot posibilul pentru a păstra valoarea de luptă a unității și spre a lupta cât se poate mai bine cu efectivele așa reduse cum sunt.

○ **Imprumutul turcesc.** — Guvernul turcesc a primit din partea Germaniei un împrumut de 45 milioane de lire, care se va da în rate lunare de câte 6 milioane.

○ **Terorarea în Petrograd.** — Stri nouă confirmă incendii din Petrograd precum și luptele sângeroase ce se dau pe străzi cu tunuri și mitraliere.

○ **Pangermanii și pacea.** — Gazetele pangermanistilor comăntand discursul de pace al vice cancelarului Payer declară, că aceste măturări nu sunt potrivite decât să măturazeze pe dușman.

○ **Un nou guvern rusesc.** — „Izvestia” reproduce din „Uralscaia Jizni” știrea că la Celiabinsk s'a ținut un congres politic pentru crearea unui guvern general rusesc. Înainte de congres a avut loc o consătuire sub prezidenția lui Alexiev, care și-a expus programul de acțiune.

Criza în Croatia

— Convorbire cu Vicebanul —

Correspondentul special al ziarului „N. Fr. Presser” a avut în Agram o convorbire cu vicebanul Kriskovic.

Dr. Kr. a fost vicoban sub bar. Skerlec, a fost profesor de Universitate cu renume de savant și politic distins, e croat, deputat în Croatia și în parlamentul din B. Pesta.

În convorbirea lui a declarat că din cauza poziției sale oficiale cum și din pricina crizei trebuie să observe cea mai mare rezervă.

Fără să atinga starea faptică a situației, a spus că Banul a întâmpinat multe greutăți. „Banul a zis Dr. Kr., trebuie să aibă trei însușiri, în Viena trebuie să fie agreat, pentru B.-Pesta flexibil (branabil) și dintre toate în Agram să poată trăi. Pe lângă acestea trebuie să se aibă în vedere răspunderea, ce o are Banul, față cu desvoltoarea bruscă a pretențiilor naționale ale Slavilor de sud”. Nu trebuie să uităm că Agram este punctul politic cel mai extrem din întreaga monarchie.

El este o poartă deschisă spre sud-est. În jurul nostru, aproape și în departare trăiesc 11 milioane de oameni, cari vorbesc aceeași limbă, și trebuie să se țina cont, că la noi, o școală națională de cincizeci de ani, a întârit foarte mult conștiința națională. Situația care era grea deja din anii de războiu, a devenit adesea critică în cursul războiului. Nazuințelor bine înțelese ale Puterilor Centrale pentru o centralizare politică și economică în cursul războiului, li se

opune o stăruință crescândă a poliției naționale pentru decentralizare.

Vicebanul a accentuat, că din cauza postului ce-l ocupa, nu poate să vorbescă de chestia sudslava în momentele acestea hotărâtoare. El zise:

„După părerea mea, în tot cazul, în sud trebuie să se facă ordine încă înainte de izbucnirea războiului. Prin asta s'ar fi putut împedeca, ca sudul monarchiei să devină un punct slab și simțitor pentru stat, pentru care se interesează Statele Aliate”.

Referitor la retragerea Banul și Vicebanul crede, ceace știe toată lumea, că motivul pentru care și-a pierdut Banul încrederea în Viena și B.-Pesta, sunt evențele, ce s'au observat în mișcarea slavilor de sud.

O îndreptare

La „Cronica” revistei „Răsăritul” sub titlul „Naționalizarea Basarabiei” se cuprinde și expunerea următoare: „Nu puțin școli, la țară, s'au învățat în „moldovenește”. E o constatare aceasta, care nu corespunde realității.

În interesul adevărului (și să spui că în anul școlar trecut, despre care vorbește și Cronica, din cele 170 de școli, câte funcționau în județul Chişinăului, numai în trei nu s'au învățat românește, din pricina învățătorilor străini de limba noastră, iar în județele, Bălți, Soroca, Orhei, Bender și Cahul, după informațiunile primite încă s'au învățat „moldovenește” într'un număr mai mare de cincizeci la sută din totalitatea școlilor.

Ca o dovadă eclatantă despre aceasta poate fi servit și împrejurarea, că abecedarul P. S. Curie tipărit în 63 de mii exemplare s'a epizat tot, fără ca să fi acoperit toate lipsurile.

G. Codrea
revizor școlar

TEATRU GRADINA ELDOBADO
ZILNIC
CONCERT CABARET
cu artiști din BUCUREȘTI ȘI ODESA
Orchestra MARGO
Concertul începe la ora 9, Cabaret la 11.

RESTAURANTUL „NATIONAL”
Incepând dela
— 7 Septembrie va cânta în vreme de masă —
dela 1-5 ziua și dela 9-1 noaptea
Orchestra sub conducerea renumitului violonist JORJ ANTONESCU
apreciat de publicul rom. și rusesc din Chişinău

Se caută
Ardeleni și Bucovineni
pentru tăierea unei păduri. Se poate câștiga bine
Adresa: N. Grămadă
Restaurantul „La Mărășești”, Chişinău, în fața gării

„NAȚIONALA” SOCIETATE GENERALĂ
ASIGURĂRI ÎN ROMÂNIA
— Fondată la anul 1882 —
Capital de Acțiuni și Fonduri de Garanții
Lei 40.000.000.

AGENȚIA CHIȘINĂU
Asigurări în condițiuni avantajoase contra:
Incendiu, Viață, Grindină, Transport, etc.
Face orice combinațiuni de RENTE, MOȘTENIRI,
ZESTRE, BURSE, etc.
Caută agenți pentru toate localitățile din BASARABIA —
Sediu biroului general: CHIȘINĂU
Strada Kievului No. 40, colț cu str. Bulgară.

MARELE RESTAURANT Transilvania
Chişinău, Strada Alexandru cel bun, No. 67
Aven onore a aduce la cunoștința Onor. Public că începând-ne gospodăria proprie la țară și dispunând de alimente suficiente am redus prețurile la tot felul de mâncări cu 10%, iar la fripturi cu 15%.

MARELE RESTAURANT Transilvania
Chişinău, Strada Alexandru cel bun, No. 67
Bucătărie specială, românească și străină
Băuturi: Vinuri indigene și străine, șampanie, cognac, etc., etc.
Aceleași prețuri la dejun | Serviciu prompt
cât și seara | ORCHESTRA ROMANEASCA
În speranța că Onor. Public ne va da tot concursul ca și până în prezent, localul nostru servind și pe mai departe, lo: de întâlnire pentru toți românii, semnam cu toată stima
Antreprenori: Bobanec, Popavici și Cozma

Doctorul I. NISSIM
— Consultații 6-8 p. m. —
Bulevardul Alexandru 47 (Alexandru-drovscaia Ulita 47). — Chişinău
Telefon No. 444. 21 —

Doctor-Dentist G. B. Borșevschi
Medaliat cu medalia de aur din Paris
Fost doctor dentist militar al garnizoanei teritoriale Chişinău
Primește consultațiuni pentru boli de dinți. Pentru domnii ofițeri și funcționari militari prețuri reduse
Orele de consultații: 10 a. m. până la 2 p. m. și 5 d. s. până la 3. Laboratoriu special pentru puneri de dentari strada Pușchin, 25. Casile Episcopilor.

Doctor V. Mandru
Specialist în boale interne, în special de plămâni și inimă.
Strada Zecovschi 17. (îngă Klevschi). — Consol 4-6 p. m.

Ioan Munteanu
DENTIST
— Diplomat din Paris
Lucrează în modul cel mai precis și conștiincios, tot ce se ține de arta dentară.
GALAȚI
— Strada Domnească No. 92 —

Fabrica de cuis „VICTORIA”
— GALAȚI —
Cumpără orice cantități de sârmă dreaptă și ghimpată. Livrează orice cantități de cuis în orice dimensiuni, contra bani sau schimb de sârmă. Expediții în provincie și Basarabia.
Pentru orice informațiuni și comenzi o se adresa la fabrică, Str. Traian 96 Galați sau Str. Bucșenescu 25 Iași.
Pentru orice tipărituri oficiale și comerciale, adresați-vă către
Tipografia „România Nouă.”